

Čas a jeho „zdroj“

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2008](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2008](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 19. 2. 2008
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 19. 2. 2008

Čas a jeho „zdroj“

Tázat se na „zdroj“ času má jistý smysl, ale už sama otázka je silně zatížena některými nevyslovenými (a neudržitelnými) předpoklady. Tak např. sugeruje, že zdrojem času může být něco jiného než čas, tedy nečasového. Ale tady už máme prastarou otázku, jen se nově týká času: jak může být počátkem času ne-čas? Dalším zatížením je náš návyk považovat zdroj za něco, co je „dříve“ než to, co z toho zdroje pochází. To vede k další absurditě: jestliže se tážeme po tom, co je „dříve“ než čas, tážeme se na „čas“, který je dříve než čas. Tedy na jakýsi základnější, hlubší čas, díky kterému onen čas, na jehož zdroj se tážeme, vůbec mohl nějak začít. Protože však svou otázku můžeme pak zaměřit na tento „dřívější“, základnější, původní čas, dostáváme se jen k odlišení dvou (a případně ještě dalších) „časů“ (a rovin časů). – Svým způsobem analogická je otázka původu či zdroje „života“ či „živoucnosti“, ovšem tu už takřka na počátku dějin filosofického myšlení řešili myslitelé tak, že ARCHÉ zbavili života a živoucnosti; Aristotelé ještě po mnoha generacích filosofů označuje ironicky první myslitele za „hylozoisty“, a tím potvrzuje, to, co provedl Parmenidés a vůbec Eleaté, totiž že ARCHÉ zbavili nejen života, ale také pohybu a změny, mnohosti a vůbec času a časovosti (vskutku jsoucí nikdy nebylo, nikdy nebude, jen vždy jest). Na to jsme si už zvykli a biologická věda, jak ji dnes známe, nám to všemi způsoby ne-li dokazuje, tedy nás o tom aspoň svými postupy i svými předpoklady přesvědčuje. Přesto to zůstává velkým problémem: jak může být něco neživého zdrojem života? Připustíme-li např., že atomy (a jejich sloučeniny), bez nichž se žádný organismus a tedy život neobejde, jsou neživé, je život jen jakýsi zdánlivý fenomén, ve skutečnosti však jakási souhra či „hra“ těchto atomů a jejich sloučenin – atomy se jakoby „hrají na život“. (Přitom ovšem platí, že tato hra se zdá být mnohem zajímavější a také komplikovanější než bychom při svém chápání „atomů“ očekávali – jako by ten „původ“, ty „počátky“ byly méně významné a důležité než to, co z toho nakonec vzniklo.) – tady ovšem ta analogie času a časovosti na jedné straně a života a živoucnosti na straně druhé končí. Nedovedu si nijak pomyslet (a „představit“), že by stačilo vzít na vědomí, že časovost a časování je mnohem zajímavějším fenoménem než bezčasovost, nebo že by si bezčasovost mohl „hrát“ na čas a časování.

(Písek, 080219-1.)